

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 227/2014-41

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 12. novembra 2014 v senáte zloženom z predsedu Petra Brňáka, zo sudkyne Marianny Mochnáčovej a sudcu Milana Ľalíka prerokoval prijatú sťažnosť M. Č., zastúpenej advokátom JUDr. Martinom Olosom, M. R. Štefánika 71, Žilina, vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 77/2009 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo M. Č. na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 77/2009 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 77/2009 p r i k a z u j e k o n ať bez zbytočných prietáhov.

3. M. Č. priznáva finančné zadostučinenie v sume 2 000 € (slovom dvetisíc eur), ktoré je Okresný súd Bratislava I povinný zaplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Bratislava I je povinný uhradiť M. Č. trovy právneho zastúpenia v sume 497,55 € (slovom štyristodevät'desiatsedem eur a päťdesiatpäť centov) na účet jej právneho zástupcu JUDr. Martina Olosa, R. Štefánika 71, Žilina, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Vo zvyšnej časti sťažnosti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 8. apríla 2014 doručená sťažnosť M. Č. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátom JUDr. Martinom Olosom, M. R. Štefánika 71, Žilina, vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 77/2009.

Ústavný súd z vyžiadaného spisu okresného súdu sp. zn. 18 C 77/2009 zistil tento priebeh namietaného konania:

Konanie začalo 9. marca 2009 doručením žaloby sťažovateľky okresnému súdu, ktorou sa domáhala určenia neplatnosti okamžitého skončenia pracovného pomeru zo strany odporcu ako jej zamestnávateľa listom z 8. januára 2009 a náhrady mzdy.

Okresný súd rozsudkom vyhláseným na pojednávaní konanom 16. marca 2010 vyhovel žalobe sťažovateľky v časti určenia neplatnosti okamžitého skončenia pracovného

pomeru a čiastočne aj v časti náhrady mzdy a odporcu zaviazal na náhradu trov konania sťažovateľky.

Proti rozsudku okresného súdu podali odvolanie sťažovateľka aj odporca. Spis bol okresným súdom predložený na odvolacie konanie Krajskému súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) 14. septembra 2010. Krajský súd uznesením č. k. 2 Co 216/2010-358 z 8. júna 2011 zrušil rozsudok okresného súdu a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Spis bol vrátený okresnému súdu 8. júla 2011.

V ďalšom priebehu konania okresný súd nariadil pojednávanie na 31. január 2012, avšak tento termín pojednávania bol zrušený z dôvodu práceneschopnosti zákonnej sudkyne. Druhé pojednávanie nariadil okresný súd na 18. apríl 2013, pričom aj tento termín pojednávania bol zrušený na žiadosť právneho zástupcu odporcu a nový termín pojednávania bol určený na 10. október 2013.

Podľa uvedeného stavu konania predsedníčka okresného súdu listom sp. zn. Spr. 2101/2013 zo 16. mája 2013 vyhodnotila sťažnosť sťažovateľky na prietahy v namietanom konaní ako dôvodnú a konštatovala vznik prietahov v konaní a oznámila, že vyzvala „*zákonného sudcu a vyššieho súdneho úradníka, aby neodkladne prijali opatrenia na odstránenie vzniknutého stavu*“.

Na pojednávaní konanom 10. októbra 2013 okresný súd vypočul sťažovateľku, oboznámil prítomných s obsahom spisu, zaprotokoloval, že právny zástupca sťažovateľky trvá na výsluchu svedkyne S. (z obsahu spisu vyplýva, že sťažovateľka výsluch tejto svedkyne, ako aj T. navrhovala už podaním doručeným 9. januára 2012, pozn.) a „*z dôvodu potreby doplnenia dokazovania vzyšlého na dnešnom pojednávaní*“ pojednávanie odročil na 25. marec 2014 s tým, že budú predvolaní svedkovia. Následne okresný súd zmenil určený termín pojednávania zo zdravotných dôvodov sudcu na 15. apríl 2014. Toto pojednávanie bolo pre neprítomnosť odporcu a jeho zástupcu bez prerokovania veci odročené na 10. október 2014.

Sťažovateľka v sťažnosti doručenej ústavnému súdu uviedla:

„Som účastníkom konania (žalobcom) v konaní o určenie neplatnosti okamžitého skončenia pracovného pomeru a o náhradu mzdy vedenom Okresným súdom Bratislava I. pod sp. zn. 18C 77/2009. Okresný súd vo veci koná už šiesty rok.

Vzhľadom na nečinnosť súdu som podaním zo dňa 15.04.2013 predsedovi Okresného súdu Bratislava I. doručila sťažnosť podľa § 62 zákona č. 757/2004 Z. z. na prietahy v súdnom konaní vedenom pod sp. zn. 18C 77/2009. Predseda súdu moju sťažnosť vybavil ako dôvodnú dňa 16.05.2013, napriek tomu vo veci naďalej pretrvávajú prietahy a súd koná naďalej neefektívne, zmätočne, chaoticky a neustále produkuje rôzne formálne chyby (napr. na ostatnom pojednávaní nesprávne zaprotokolovanie mien právnych zástupcov, odročovanie pojednávaní bez splnenia procesných podmienok na základe žiadosti PZ odporcu a pod.). ...

Vec tak nie je doposiaľ právoplatne rozhodnutá ani po vyše 5 rokov od podania žaloby. Okresný súd doposiaľ ani nevyočul svedkov, ktorých som navrhovala ešte v r. 2009 - 2010 a od vydania kasačného uznesenia krajského súdu okresný súd prakticky nekoná, čo je zjavne neprípustné. Vec pritom nie je právne a ani skutkovo náročná, práve naopak. ...

Uvedený stav súdneho konania mi spôsobuje značné existenčné problémy, navyše neustále pretrváva stav právnej neistoty. Náhrady mzdy, ktorú požadujem, činí cca sumu 40.000,- EUR. Samotný žalovaný sa počas konania navyše stal platobne neschopným, fakticky ukončil svoje podnikanie...“

Sťažovateľka poukazuje na celkovú dĺžku konania, ktoré trvá už viac ako 5 rokov a dosiaľ nie je právoplatne skončené, a na nečinnosť okresného súdu po zrušení jeho rozsudku a vrátení veci na ďalšie konanie namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a navrhuje, aby ústavný súd o jej sťažnosti rozhodol týmto nálezom:

„1. Základné právo sťažovateľa M. Č... na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky v konaní vedenom Okresným súdom Bratislava I. pod sp. zn. 18C 77/2009 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Bratislava I. prikazuje v konaní vedenom pod sp. zn. 18C 77/2009 konať bez zbytočných prietahov.

3. *Sťažovateľovi M. Č. priznáva finančné zadosťučinenie v sume 20.000,- € (slovom dvadsať tisíc eur), ktoré je Okresný súd Bratislava I. povinný mu zaplatiť do tridsať dní od právoplatnosti tohto nálezu.*

4. *Okresný súd Bratislava I. je povinný uhradiť sťažovateľovi M. Č... trovy konania vo výške 331,65 EUR... na účet advokáta JUDr. Martina Olosa...“*

Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 227/2014-15 z 21. mája 2014 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť sťažovateľky.

Okresný súd vo vyjadrení k sťažnosti sp. zn. Spr. 3301/2014 z 30. septembra 2014 opísal už ústavným súdom zistený priebeh namietaného konania a doplnil: *„Uznesením č. k. 18 C 77/2009-449 zo dňa 26.08.2014 súd pripustil zmenu petitu, ktorú navrhovateľka navrhla podaním doručeným súdu dňa 08.04.2014.“* Ďalej uviedol, že sťažnosť sťažovateľky na prietahy v konaní doručená okresnému súdu 16. apríla 2013 bola vybavená listom predsedníčky súdu sp. zn. Spr. 2101/2013 z 13. mája 2013 ako dôvodná. K tvrdeniu sťažovateľky o danosti prietahov v konaní pred a aj po vybavení jej sťažnosti doručenej predsedníčke okresného súdu okresný súd uviedol: *„Celkovú dĺžku konania ovplyvnilo aj správanie navrhovateľky, ktorá označila prostredníctvom právneho zástupcu dôkazy až dňa 09.01.2012, teda po 3 rokoch od podania návrhu (vypočutie svedkov), zmena návrhu, neúčast' svedka na pojednávaní a v neposlednom rade aj nadmerná zaťaženosť zákonnej sudkyne, ktorá má v súčasnosti pridelených 605 vecí (podobne ako aj ostatní sudcovia občianskoprávneho úseku tunajšieho súdu). ... V prípade, že Ústavný súd Slovenskej republiky dospeje k záveru, že bolo porušené právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov navrhujem, aby sťažovateľke nepriznal finančné zadosťučinenie, resp. jej toto finančné zadosťučinenie nepriznal v plnej výške...“*

Sťažovateľka prostredníctvom svojho právneho zástupcu v podaní doručenom ústavnému súdu 20. októbra 2014 poukázala na nedôvodné odročenie pojednávania nariadeného na 10. október 2014 bez prerokovania vecí, a to na 19. december 2014.

V ďalšom podaní doručenom ústavnému súdu 3. novembra 2014 sťažovateľka reagujúc na obsah vyjadrenia okresného súdu v celom rozsahu zotrvala na dôvodnosti svojej sťažnosti.

Okresný súd vo svojom vyjadrení z 30. septembra 2014 a právny zástupca sťažovateľky vo vyjadrení doručenom 3. novembra 2014 ústavnému súdu oznámili, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, preto ústavný súd v súlade s § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil od ústneho pojednávania, keďže od neho nebolo možné očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľov.

1. Pokiaľ ide o kritérium právna a faktická zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že predmet posudzovaného konania (určenie neplatnosti okamžitého skončenia pracovného pomeru a náhrada mzdy) sa po skutkovej ani právnej stránke nejaví ako zložitý. Predmet konania sa po skutkovej stránke môže javiť ako zložitejší, vzhľadom na potrebu nariadenia znaleckého dokazovania a uvedené čiastočne odôvodňuje dĺžku posudzovaného konania.

2. Správanie účastníkov konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Ústavný súd nezistil žiadne okolnosti, ktorými by s'ťažovateľka mohla prispieť ku vzniku priet'ahov.

3. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v uvedenom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, bol postup okresného súdu v predmetnej veci.

Posudzované konanie sa začalo 9. marca 2009 podaním žaloby s'ťažovateľky okresnému súdu. Okresný súd vo veci meritórne rozhodol rozsudkom zo 16. marca 2010. Krajský súd v odvolacom konaní zrušil rozsudok okresného súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie, pričom spis bol okresnému súdu vrátený s rozhodnutím krajského súdu 8. júla 2011. Postup okresného súdu v ďalšom období charakterizuje nariad'ovanie pojednávania v značných časových odstupoch a ich odročovanie bez prerokovania veci samej. Ústavný súd konštatuje po vyhodnotení jednotlivých úkonov okresného súdu v posudzovanom období (od 9. marca 2009 do podania s'ťažnosti 8. apríla 2014 v trvaní piatich rokov) pri zohľadnení postupu súdu aj po podaní s'ťažnosti, že postup okresného súdu sa javí ako neefektívny. Neefektívnosť konania sa prejavila najmä v nesústredenom postupe okresného súdu pri zisťovaní skutkového stavu veci a jeho právnom posúdení (rozsudok okresného súdu bol zrušený v odvolacom konaní a vec vrátená na ďalšie konanie), ako aj opakovanom odročovaní pojednávania bez sústredného vyhodnotenia potreby nariadenia účastníkmi navrhovaných dôkazov a ich vykonania.

Ústavný súd preto uzatvára, že postupom okresného súdu v posudzovanom konaní došlo k porušeniu základného práva s'ťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o s'ťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím,

opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal.

Ústavný súd v zmysle ustanovenia § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde prikázal okresnému súdu vo veci konať bez zbytočných prietáhov.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadostučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha finančného zadostučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadostučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľka žiadala o priznanie primeraného finančného zadostučinenia v sume 20 000 € z dôvodov uvedených v sťažnosti poukazujúc najmä na dlhotrvajúcu právnu neistotu.

Cieľom primeraného finančného zadostučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie primeraného finančného zadostučinenia.

Pri určení primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Ústavný súd považoval priznanie sumy 2 000 € s'ťažovateľke za primerané finančné zadost'učinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde. Pri ustálení sumy finančného zadost'učinenia ústavný súd prihliadal na celkovú dobu posudzovaného súdneho konania a jeho priebeh a na mieru zavinenia okresného súdu na vzniknutých priet'ahoch v posudzovanom konaní.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. S'ťažovateľka bola vo veci úspešná, a preto bolo potrebné rozhodnúť o úhrade trov konania okresným súdom.

Podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) vznikol s'ťažovateľke nárok na úhradu trov za tri úkony právnej služby poskytnuté v roku 2014 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie s'ťažnosti a stanovisko k vyjadreniu okresného súdu) po 134 € (§ 11 ods. 3 vyhlášky), čo spolu s režijným paušálom 3 x 8,04 € (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 426,12 €. Vzhľadom na to, že advokát s'ťažovateľky je platiteľom dane z pridanej hodnoty, k trovám právneho zastúpenia s'ťažovateľky je potrebné pripočítať daň z pridanej hodnoty 20 % v sume 85,22 €, čo spolu predstavuje trovy právneho zastúpenia v sume 511,34 €.

Vzhľadom na to, že právny zástupca s'ťažovateľky si úhradu trov právneho zastúpenia uplatnil iba v sume 497,55 €, ústavný súd, súc viazaný petitom s'ťažnosti, túto úhradu s'ťažovateľke priznal len vo výške uplatneného nároku.

Trovy konania je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu s'ťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. novembra 2014